

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАМКОРДИНГУ, КАРДШЕЙРІНГУ ТА ПІРАТСТВА ЯК ФОРМ ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

CRIMINAL LEGAL CHARACTERISTIC OF CAMCORDING, CARDSHARING, PIRACY AS FORMS OF VIOLATIONS OF COPYRIGHT AND RELATED RIGHTS

Бондаренко О.С.,
к.ю.н., викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін та судочинства
Сумський державний університет

Кондєв Є.С.,
студент
Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету

У статті аналізуються найбільш актуальні проблеми законодавства у сфері авторського права та суміжних прав. Наразі в зазначеній сфері вчиняється все більше злочинів, як в Україні, так і в інших країнах світу. У статті було розглянуто декілька нововведень у законодавство України: поняття камкордингу та кардшейрінгу, які були введені з набранням чинності Законом України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» від 23.03.2017 р. № 1977-VIII, і поняття піратства, яке було розширене. Розглянуто кримінальну відповідальність за ці злочини в Україні й інших країнах світу.

Ключові слова: камкординг, кардшейрінг, піратство, кримінальне законодавство.

В статье анализируются наиболее актуальные проблемы законодательства в сфере авторского права и смежных прав. В настоящее время в указанной сфере совершается все больше преступлений, как в Украине, так и в других странах мира. В статье было рассмотрено несколько нововведений в законодательство Украины, а именно понятия камкординга и кардшейринга, которые были введены с вступлением в силу Закона Украины «О государственной поддержке кинематографии в Украине» от 23.03.2017 г. № 1977-VIII, и понятие пиратства, которое было расширено. Рассмотрена уголовная ответственность за такие преступления в Украине и в других странах мира.

Ключевые слова: камкординг, кардшейринг, пиратство, уголовное законодательство.

The article is devoted to the actual problems of legislation in the field of copyright and related rights. Now, more and more crimes are being committed in this area, both in Ukraine and in other countries of the world. Several innovations in the Ukrainian legislation were considered in the article. They are camcording and cardsharing. Law of Ukraine «On State Support to Cinematography in Ukraine» of 23.03.2017 № 1977-VIII made these terms in the legislation. In addition, this legal act expanded the concept of piracy.

The concepts of camcording and cardsharing are interpreted in two laws in the Ukrainian legislation. They are namely in Art. 17 of the Law of Ukraine «On State Support to Cinematography in Ukraine» and in Art. 1 of the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights». As for foreign countries, in the legislation of some of them, camcorders are a kind of violation of the copyright to audiovisual works. For example, in 2007, a special law was passed in Canada that criminalizes the perpetrators of unauthorized video filming at local cinemas. In 2009, the Philippines adopted an act prohibiting and punishing the unauthorized use, storage and/or management of audio recordings for unauthorized recording of cinematographic films and other audiovisual works and / or their soundtracks.

Also, it should be noted about piracy, is a negative but widespread phenomenon not only in Ukraine but also in other countries of the world. The elimination of this phenomenon is extremely difficult work for law enforcement agencies, because it has been rooted among manufacturers, distributors and consumers of pirated products. Every citizen of our country should be aware of the crime of this activity to effectively fight it.

Consequently, it is necessary to define the concept and to consider the criminal responsibility for the crimes of camcording, cardsharing, piracy in Ukraine and other countries of the world. It is also necessary to mention the foreign experience in the fight against camcording, cardsharing, piracy.

Key words: counterfeiting, cardsharing, piracy, criminal law.

У законодавстві України нещодавно було визначено новий вид порушення авторського та суміжних прав. Йдеться про камкординг і кардшейрінг. Разом з введенням цих понять було розширено термін «піратство». Зазначену тему можна вважати недостатньо дослідженою в доктрині кримінального права України та такою, яка потребує детального розгляду в сучасних реаліях. Метою написання цієї роботи є визначення понять камкордингу, кардшейрінгу й піратства та відповідальності за ці злочини. Отже, розглянемо ці кримінальні злочини, які передбачені законом у формі суспільно небезпечних дій і наслідків у вигляді заподіяння матеріальної шкоди у великому розмірі.

Визначення понять камкордингу та кардшейрінгу у вітчизняному законодавстві з'явилося з набуттям чинності Законом України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» від 23.03.2017 р. № 1977-VIII. Ці поняття можна вважати новими для законодавства України, а отже, недостатньо дослідженими у вітчизняній науці кримінального права. Проблеми правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності розглядали багато фахівців, але серед них можна виокремити Б. Антимонова, Е. Гаврилова, В. Липщик, М. Мельникова, О. Підпри-

гору, О. Ришкову, О. Святоцького, А. Сергєєва, В. Сєребровського, Р. Стефанчука, О. Харитонову, Є. Харитонову, Є. Флейшиц, Р. Шишку, А. Штефан, В. Чеботарьова та ін.

Поняття камкордингу та кардшейрінгу у вітчизняному законодавстві тлумачаться не лише в ст. 17 Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні», а й у ст. 1 Закону України «Про авторське право та суміжні права». Щодо зарубіжних держав, то в законодавстві деяких із них камкординг є видом порушення авторського права на аудіовізуальні твори. Наприклад, у 2007 р. у Канаді був прийнятий спеціальний закон, який передбачає кримінальну відповідальність осіб, які здійснюють несанкціонований відеозапис фільмів у місцевих кінотеатрах. У 2009 р. на Філіппінах був прийнятий акт про заборону й покарання за неправомірне використання, зберігання та/або управління приладами аудіозапису для несанкціонованого запису кінематографічних фільмів та інших аудіовізуальних творів та/або їх саундтреків [1, с. 12].

Камкординг – це відеозапис аудіовізуального твору під час його публічної демонстрації в кінотеатрах, інших кінотеатричних закладах особами, які перебувають у тому самому приміщенні, де відбувається така публічна демонстрація,

для будь-яких цілей без дозволу суб'єкта авторського права або суміжних прав [2].

Для деяких людей несанкціонований запис фільмів у кінотеатрі є їхньою «роботою». Така діяльність зменшує кількість людей, які переглядають фільми в кінотеатрах, і цим самим завдає збитків володільцю прав на цей аудіовізуальний твір. Такий запис фільмів не приносить глядачам очікуваного задоволення, оскільки він зазвичай дуже низької якості. У зв'язку з наведеним можна сказати, що камкординг є негативним явищем і не заслуговує на існування.

У березні 2017 р. у чинне законодавство України були внесені зміни, відповідно до яких камкординг набув статусу кримінально караного діяння. Відповідальність за вчинення камкордингу передбачена ч. 1 ст. 176 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Згідно з кримінальним законом України незаконний запис аудіовізуальних творів під час публічної демонстрації (камкординг) карається штрафом від двохсот (3,4 тис. гривень) до тисячі (17 тис. гривень) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі чи виправними роботами на строк до двох років, а за ч. 2 наведеної статті – від тисячі (17 тис. гривень) до двох тисяч (34 тис. гривень) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років. За дії, зазначені в ч. 3 ст. 176 КК України, установлене покарання у вигляді штрафу від двох тисяч (34 тис. гривень) до трьох тисяч (51 тис. гривень) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк від трьох до шести років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого. Розглянемо покарання за наведений вище злочин в інших країнах світу [3].

Відповідно до федерального закону США запис фільмів у кінотеатрі (камкординг) є тяжким кримінальним злочином, за який передбачена відповідальність у вигляді штрафу до 250 тис. доларів або позбавлення волі терміном до трьох років, а при вчиненні злочину повторно – до шести років. У більшості штатів прийняті нові закони для боротьби з камкордингом. Прикладом ефективної дії законів у США є винесення вироку членам піратського інтернет-угруповання IMAGiNE. Так, лідеру організації суд виніс вирок у вигляді 5 років позбавлення волі та штрафу в сумі 15 тис. доларів, а чотири члени цього угруповання отримали тюремні строки від 23 до 40 місяців.

У спеціальному законі Канади визначено покарання за камкординг у вигляді позбавлення волі терміном до п'яти років. Вище було зазначено, що цей закон набув чинності у 2007 р. У цьому ж році один із членів піратської групи «maVen» отримав покарання за незаконний запис фільму в кінотеатрі – суд засудив його до позбавлення волі на термін 2,5 місяці.

У європейських країнах також діють спеціальні закони з протидії та покарання камкордингу. Найбільш м'яке покарання встановлене в Італії у вигляді позбавлення волі до 3 місяців. У Німеччині максимальний тюремний термін складає 3 роки позбавлення волі. У Чехії відповідальність за цей злочин складає до п'яти років. У Фінляндії, Швейцарії та Великій Британії кримінальна відповідальність настає тільки тоді, коли буде доведено не факт незаконного запису аудіовізуального твору, а факт наміру тиражування та розповсюдження такого запису. В інших європейських країнах камкординг підпадає під дію закону про захист авторських прав.

У спеціальних законах Японії та Гонконгу камкординг вважається кримінальним злочином. Так, у Японії покарання призначається у вигляді позбавлення волі до десяти років або штрафу на суму до 95 тис. доларів, у Гонконзі застосовується позбавлення волі до 3 місяців або штраф до 6,4 тис. доларів.

Наостанок зазначимо про кримінальну відповідальність в Австралії – накладення штрафу в розмірі до 57 тис. доларів, а термін позбавлення волі складає 5 років [4].

На Філіппінах прийняття спеціального закону у сфері протидії камкордингу позитивно вплинуло на кількість несанкціонованих відеозаписів у кінотеатрах. Філіппінська організація протидії камкордингу, яка має назву Motion Picture Anti-Film Piracy Council (MPAFPC), порівняла результати камкордингу в перші три роки після прийняття закону. Дослідження показали, що випадки таких відеозйомок зменшилися на 95%. У 2011 р. на Філіппінах було здійснено лише одну нелегальну відеозйомку фільму (порівняно з 20 у 2010 р. і 22 у 2009 р.). Директор Інституту інтелектуальної власності (ІПО) зазначив, що норми цього закону були реалізовані через спільні зусилля держави та населення країни. У кінотеатрах були застосовані як приховані, так і відкриті засоби проти незаконної відеозйомки (профілювання та моніторинг відомих членів камкордингових груп, камери відеоспостереження (звичайні та нічного бачення), використання приладів нічного бачення), а також додаткові заходи безпеки для популярних фільмів і в рамках щорічного кінофестивалю «Метро Маніла» [5]. Отже, створення спеціального закону на Філіппінах позитивно відобразилося на ставленні населення до такої діяльності й зумовило зменшення кількості злочинів.

В Україні відповідальність за камкординг була встановлена відносно нещодавно, тому говорити про зменшення кількості злочинів ще досить рано. Українська антипіратська асоціація (УАПА) зазначає кількість виявлених випадків камкордингу в Україні за останні 5 років. Із 2012 р. до 2016 р. було виявлено 108 випадків (2012 р. – 23, 2013 р. – 40, 2014 р. – 16, 2015 р. – 13, 2016 р. – 16), у першій половині 2017 р. – 8.

Для зменшення кількості таких випадків можна застосувати певні заходи протидії камкордингу:

- кримінальна відповідальність за скоєння злочину;
- навчання персоналу закладів, де може відбутися такий злочин, певним діям під час виявлення фактів камкордингу та заходам його попередження;
- розміщення в приміщеннях кінотеатрів постерів і плакатів із попередженням про заборону та покарання, яке буде застосоване в разі несанкціонованого відеозапису чи фото;
- показ антикамкордингового відеоролику перед початком кіносеансу та оголошення аудіозапису в місця очікування демонстрації;
- використання камер нічного бачення з інфрачервоними прожекторами та приладів нічного бачення для виявлення камкордерів під час кіносеансу;
- створення та впровадження програми заходів щодо виявлення та зменшення фактів камкордингу в кінотеатрах, спрямованої на заохочення осіб, які здійснюють виявлення порушника, та ін. [6].

Іншим видом порушення авторського права є кардшейрінг – забезпечення будь-яким методом і в будь-якій формі доступу до програми (передачі) організації мовлення, доступ до якої обмежений суб'єктом авторського права і/або суміжних прав із застосуванням технічних засобів захисту (абонентська карта, код тощо), в обхід таких технічних засобів захисту, у результаті чого зазначена програма (передача) може бути сприйнята або в інший спосіб доступна без застосування технічних засобів захисту [7].

Кардшейрінг, як і камкординг, став «роботою» для деяких осіб. Він приносить заробіток особам, які ним займаються, і збитки особам, які мають авторські і/або суміжні права на ці програми (передачі) у зв'язку з незаконним доступом до програм (передач) організації мовлення. Більшість людей могли заплатити за перегляд (якщо ці програми (передачі) є платними), але у зв'язку з безкоштовним доступом до них не хочуть платити та не бачать у цьому сенсу. Володільці авторських і/або суміжних прав на ці

передачі (програми) втрачають значку кількість прибутку, тому зростає ціна на перегляд для осіб, які дивляться законно. Отже, цілком логічно, що кардшейрінг було віднесено до злочинів, а за нього встановлено кримінальну відповідальність. Відповідальність за цей злочин така сама, як і за камкординг і піратство, оскільки визначена однією статтею КК України.

У зв'язку зі змінами у сфері авторського права та суміжних прав поняття піратства було розширене. Відповідно до ч. 1 ст. 50 Закону України «Про авторське право та суміжні права» піратство – це опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України й розповсюдження контрафактних примірників творів (зокрема комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, незаконне оприлюднення програм організацій мовлення, камкординг, кардшейрінг, а також Інтернет-піратство, тобто вчинення будь-яких дій, які відповідно до цієї статті визнаються порушенням авторського права і/або суміжних прав із використанням мережі Інтернет.

Це визначення має низку недоліків, а саме:

– поняття «піратство» отожднюється з контрафакцією, але ці поняття істотно відрізняються. Контрафакцією є здійснене без дозволу суб'єкта прав виробництво або відтворення примірників фонограм, відеограм тощо. Піратством вважається не саме відтворення, а розповсюдження контрафактних примірників, їх імпорт чи експорт;

– кардшейрінг і камкординг включені до поняття піратства, хоча вони є окремими видами порушення, які визначені в ст. 50 Закону України «Про авторське право й суміжні права» [8, с. 122–123].

Наведені вище недоліки потрібно усунути для ефективної боротьби з порушенням авторських і суміжних прав на території України.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що піратство – це негативне, але поширене явище не тільки в Україні, але й в інших країнах світу. Усунення цього явища є вкрай складною роботою для правоохоронних органів, тому що воно вкоренилося серед виробників, розповсюджувачів і споживачів піратської продукції. Кожен громадянин нашої країни має усвідомлювати злочинність такої діяльності для ефективної боротьби з нею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Штефан А.С. Камкординг, кардшейрінг, піратство: законодавчі новели щодо видів порушень авторського права і суміжних прав. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 3. С. 12–17.
2. Про державну підтримку кінематографії в Україні: Закон України від 23.03.2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1977-19/page>.
3. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Світова практика покарання за камкординг. URL: <http://apo.kiev.ua/news.phtml>.
5. Anti-Camcording Law reduced film piracy in PH-group. URL: <http://business.inquirer.net/69271/anti-camcording-law-reduced-film-piracy-in-ph-group> (дата звернення 15.11.2017 р.)
6. Камкордінг (Camera + Recording). URL: <http://apo.kiev.ua/camcording.phtml>.
7. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
8. Штефан А.С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту: монографія. К.: НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. 150 с.